

Megemlékezés KORMOS TIVADAR-ról – THEODOR KORMOS zur 100. Jahresfeier

1881. november 10-én született KORMOS TIVADAR, a sokoldalú természetkutató, akiben egyúttal a múlt egyik legnagyobb magyar malakológusát tisztelhetjük. Születésének 100. évfordulója alkalmából illő, hogy megemlékezzünk róla és munkásságáról.

Győrött született és 1906-ban a budapesti egyetemen szerzett bölcsészdoktori oklevelet. Előbb tanárság az egyetem földtani tanszékén, majd 12 évig a Földtani Intézet geológusa. A Tanácsköztársasággal kapcsolatos tevékenysége miatt állásából felfüggesztik, majd nyugdíjazzák. 1946. augusztus 25-én bekövetkezett haláláig tisztviselő illetve nagy vállalatok geológusa.

KORMOS TIVADAR az élet- és földtudományok számos területén alkotott maradandót. Munkásságának színtere mégis főleg az őslénytan, ezen belül is a gerincespaleontológia és a malakológia volt.

KORMOS TIVADAR malakológiai vizsgálatainak újszerűségét az adta, hogy ő volt az első kutató, aki a mai faunát fejlődéstörténeti oldalról közelítette meg. Alapot ehhez fáradhatatlan gyűjtő- és feldolgozó tevékenysége szolgáltatott. Munkássága nyomán válik egyre ismertebbé Magyarország és ezen túlmenően az egész Kárpát-medence pleisztocén Mollusca-faunája, később pedig a jelenlegi fauna kialakulásának folyamata.

KORMOS TIVADAR gyűjtései mind területileg, mind földtörténetileg széles skálán belül mozogtak. A Balaton környéke, a Dunántúl keleti része, a Közép-Kárpátok vidéke, Nyitra megye pleisztocén Mollusca-faunájáról ő ad először összefoglaló ismertetést. Részletesen tanulmányozta néhány nevezetes lelőhely (Püspökfürdő, Rontó, Tata, Süttő) faunáját és meghatározza a barlangi ásatások csigaanyagát. Földtörténeti szempontból legnagyobb jelentősége a Balaton környéki alsópleisztocén fauna feldolgozásának és az egykori lápok (Sárrét, Nagyberék) malakológiai vizsgálatának van. A pleisztocén mellett a pliocén szárazföldi és édesvízi fauna is érdekelte.

KORMOS foglalkozott taxonómiai kérdésekkel is. Faunafeldolgozásai során számos új fajt írt le, de ezen túlmenően is vizsgált rendszertani csoportokat (Theodoxus-félék, Melanopsidae, Succinea oblonga). Az általa leírt új taxonok egy része mai felfogásunk szerint nem rendszertani értékű, elkülönítésüknek azonban ökológiai, különösen ökoszisztémájuk jelentősége van.

KORMOS TIVADAR az összegyűlt faunisztikai és taxonómiai adatokat az egykori környezet, különösen a klíma rekonstruálására használta fel, továbbá megkísérelte a pleisztocén képződmények korát Mollusca-faunájuk alapján meghatározni. A magyarországi kvarter malakozostratigráfia terén így ő tette meg az első jelentősebb lépéseket.

Kvartermalakológiai vizsgálataiban KORMOS TIVADARt fejlődéstörténeti szemléletén kívül a recens fauna kiváló ismerete is segítette. Rendszeres gyűjtőmunkája mindenekelőtt Horvátország és a Tengermellék vidékére terjedt ki, de alkalomszerűen sokfelé gyűjtött mind Magyarországon, mind külföldi útjai során. Nevéhez fűződik például a Helicigona planospira (LAMARCK) Dráván inneni előfordulásának közlése. Gyűjtései anyagának tekintélyes része a Földtani Intézethez került, ahol azt a recens összehasonlító gyűjtemény ma is őrzi.

KORMOS TIVADAR malakológiai munkásságát határainkon kívül is elismerték. Dolgozatait számos külföldi folyóirat közölte. Elismerését jelentik a róla elnevezett fajok is, amelyek közül eddig a következőkre sikerült ráakadni:

Vivipara danubialis kormosiana KOBELT 1909

Aegopis kormosi HALAVÁTS 1923

Unio vectensis kormosi MODELL 1950

DR. KROLOPP ENDRE
Budapest
Magyar Állami Földtani Intézet
Népstadion út. 14.
H- 1143

SOOSIANA, 9: 71–72, 1981